

BESLUT

2020-05-25

Dnr: 19/03787

SAKEN

Ring P1, 2019-11-12, inslag om konflikthantering i skolan; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslaget fälls. Det strider mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Radio AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

Inslaget var en del av ett diskussionsprogram där lyssnarna fick ringa in och debattera olika ämnen. I inslaget ringde en lyssnare in för att prata om våld inom skolan. Den inringande kvinnan sa bland annat att lärare i skolan inte ingrep när konflikter uppstod mellan elever. Därefter sades följande.

(Inringare) – Jag har ju varit vittne, och jag har även gripit in, när elever försökt strypa varandra. (Programledare) – Ja. (Inringare) – Och i det här fallet då så var det då en, en lärare, en manlig lärare som försökte rycka in och det gick inte. Och det här var ju en, en utländsk kille och en svensk liten kille. De var ju åtta och sju år. Och han kunde inte sära på dem utan jag fick vråla från tårna, då släppte den här invandrarkillen. Och jag har ingenting emot invandrare på något vis, jag har rest runt i hela världen och bott också i olika kulturer och länder, men vi har olika sätt att fostra. (Programledare) – Mm. (Inringare) – Och, den här lilla pojken då, svenska pojken, han var ju alldeles röd kring, runt halsen av strypmärkena.

Inringaren sa sedan att två andra lärare bevittnat bråket men att de hade låtsats som ingenting. Hon sa även att problemet med konflikter i skolan berodde på att många lärare inte lärt sig konflikthantering under sin utbildning. Därefter sades bland annat följande.

(Inringare) – Vi måste komma ihåg att vi har helt olika kulturer. Vi är födda i en demokrati där vi får lära oss tidigt, vi ska stå i kö, vi ska tala tyst, vi ska inte bråka, höja rösten utan vi ska [ohörbart]. Och lärarna är ju livrädda för att bli anmälda. Och det är

som jag säger, i de här andra kulturerna, då är det djungelns lag som gäller. De kommer många gånger från diktaturer, från krig och elände. Det är ingen som har hjälpt dem. Och de här småttingarna, redan då i sexårsåldern när jag var inne där. Pojkarna går då – invandrapojkarna – och slår sig på bröstet: "Jag är en he-man, jag är starkast, jag är bäst". (Programledare) – Ja... (Inringare) – Så att de blir ju fostrade i den här andan. (Programledare) – Ja, men, okej, ja... (Inringare) – Och det enda som hjälper när det gäller de här pojkarna [...], för det är pojkarna, det är inte flickorna, de är hur fogliga, de är för snälla istället. [...] De säger ingenting. Då är det att man måste vara bestämd. (Programledare) – Jag förstår. (Inringare) – Det är som att fostra en hund, det går inte att släppa en hund lös hur som helst, man måste tala om för honom och rätta till honom. (Programledare) – [...] Jag hör ju att du är lite upprörd här men det... (Inringare) – Ja, det är för att jag vill betona... (Programledare) – Det börjar också bli lite många generaliseringar här, både med hund och annat.

Samtalet avslutades med att bland annat följande sades.

(Inringare) – Alltså man måste slå näven i bordet och säga att "nu jävlar anamma får det vara slut på det här". Det är för mycket daltande. De skrattar ju åt oss här i Sverige. (Programledare) – Ja men, och det är väl, är bra, att man slår näven i bordet och är tydligare [...], det finns mycket här att säga, men det, det första är väl att jag vill bara förstå att, när du pratar om de här invandragrupperingarna och så där [...], du är ju grovt generaliserande många gånger där. [...] (Inringare) – Ja det kanske man tycker för att det är inte lämpligt att man säger så här, men som jag säger nu, jag har ingenting emot invandring, tvärt om, vi kommer inte att klara oss utan det här. [...] Titta på de här afghanska pojkarna hur effektivt duktiga de är, de är på äldreomsorg och de utbildar sig nu också till undersköterskor. Jag har jobbat på HVB-hem, jag har jobbat med [ohörbart]. (Programledare) – Okej, men om vi ska sammanfatta nu då, jag måste, vi ska ta in en sista inringare nu också. Det är att du vill ha tydligare konflikthantering. [...] Du är säkert något på spåren där.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis följande.

Den inringande kvinnan gav uttryck för rasistiska och grovt kränkande åsikter om invandrare. Bland annat sa hon att det var "invandrapojkar" som orsakade problem på förskolorna eftersom deras föräldrarna skulle ha "olika sätt att fostra på" då de kom från odemokratiska länder där det är "djungelns lag som gäller".

Programledaren invände två gånger genom att säga att kvinnan uttryckte sig generaliserande. Första gången blev han överröstad och andra gången blev han avbruten. I inget av fallen invände programledaren mot metaforen i vilken kvinnan likställde fostran av invandrapojkar med fostran av hundar. Han markerade därför inte i tillräckligt hög grad mot den rasism som inringaren gav uttryck för och ställde inga kritiska frågor. Istället lät det nästan som att han höll med henne när han sa att det var bra "att man slår näven i bordet".

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio AB (SR) anser att inslaget överensstämmer med bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft och anför följande.

Ring P1 är ett välkänt debattprogram som bygger på att lyssnarna i direktsändning kan ringa in och diskutera valfria ämnen och i dialog med programledaren ventilerar åsikter och argumentera. Även sådana åsikter som kan uppfattas som kontroversiella ges utrymme. Syftet med programmet är att vidga debatten utanför de vanliga diskussionsmönstren och att låta en mångfald av röster, perspektiv och åsikter komma fram. Programmet kan beskrivas som mångsidigt, aktuellt och brett.

Den inringande kvinnan berättade om en händelse då det förekommit våld mellan två barn i en skola där hon arbetat och om hur hon upplevde att barn har olika attityd beroende på hur de är uppfostrade. Hon gav också sin syn på hur man ska bemöta barn och ungdomar i sådana situationer.

Programledaren ville låta den inringande utveckla sitt resonemang och inte övertolka hennes ståndpunkt. Programledaren markerade dock vid två olika tillfällen när han uppfattade att den inringande uttryckte sig generaliserande. Uttalandena blev på så sätt bemötta av programledaren på det sätt som kan krävas i ett debattprogram som *Ring P1*.

Den inringande likställde inte, som vissa anmälare uppfattat, invandrabarn med hundar. Hon använde fostran av hundar som en liknelse för att betona att hon var för hårdare tag och tydligare ledarskap i skolan. Även om SR har förståelse för att några av de uttalanden som kvinnan gjorde skulle kunna uppfattas som stötande var syftet att det skulle leda till en debatt i själva sakfrågan, det vill säga hur man kommer till rätta med ordningsproblem och våld i skolan.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (17 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Det innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot bland annat människor med viss hudfärg eller etnicitet.

Av betydelse i ärendet är den så kallade demokratibestämmelsen i 14 kap. 1 § radio- och tv-lagen. Enligt denna ska programverksamheten som helhet präglas

av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

Uttrycket ”det demokratiska statsskickets grundidéer” avser en statsform som bygger på fri åsiktsbildning, allmän och lika rösträtt samt fria och hemliga val. ”Alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet” avser de sidor av demokratibegreppet som anknyter till bland annat förhållandet mellan människor, till exempel fördömande av rasism, våld och brutalitet samt hävdande av jämställdhet mellan kvinnor och män. Bestämmelsen anses även innebära en skyldighet att markera avståndstagande från eller bemöta antidemokratiska uttalanden och att verka för att rasistiska fördomar bekämpas (prop. 2005/06:112 s. 32).

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Ring P1 är ett direktsänt diskussionsprogram som bygger på att inringande personer tillåts ge uttryck för vitt skilda åsikter. Flera av inringarens uttalanden var uppenbart kränkande mot personer med invandrarbakgrund.

Granskningsnämnden noterar att programledaren sa att inringarens resonemang var grovt generaliserande. Nämnden anser dock att programledaren inte, i enlighet med demokratibestämmelsen, kan anses ha tagit avstånd från NN:s uttalanden. Inslaget strider därför mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen (skiljaktig), Ulrika Hansson (skiljaktig), Clas Barkman (skiljaktig), Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Elin Ackerberg.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Elin Ackerberg

SKILJAKTIG MENING

Ulrik von Essen, Ulrika Hansson och Clas Barkman är skiljaktiga och anser att inslaget borde ha friats med följande motivering.

Ring P1 är ett direktsänt diskussionsprogram som bygger på att inringande personer tillåts ge uttryck för vitt skilda åsikter. Flera av inringarens uttalanden var uppenbart kränkande mot personer med invandrarbakgrund.

Programledaren ifrågasatte dock inringarens resonemang genom att säga att hennes resonemang var grovt generaliserande. Givet detta och med hänsyn till programformen anser granskningsnämnden att SR tagit tillräcklig hänsyn till bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen.

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.